

КЛІНІЧНА ПСИХОЛОГІЯ ТА ПСИХОТЕРАПІЯ У ДЗЕРКАЛІ СУЧАСНОСТІ

I Міжнародна науково-практична конференція
24-25 жовтня 2025, Україна, Київ

Збірник матеріалів

Гданський університет, Польща | Медична школа Гамбурга, Німеччина
Техаський університет в Ель-Пасо, США
Українська психологічна асоціація

*Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Україна
Факультет психології. Кафедра психодіагностики та клінічної психології*

Серія «Клінічна психологія: виклики та інновації»

КЛІНІЧНА ПСИХОЛОГІЯ ТА ПСИХОТЕРАПІЯ У ДЗЕРКАЛІ СУЧАСНОСТІ

I МІЖНАРОДНА НАУКОВА-ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ
24-25 жовтня 2025, Україна, Київ

ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ

Київ
ГО «МНГ»
2025

Uniwersytet Gdański | Medical School Hamburg
UTEP University of Texas at El Paso, USA
Ukrainian Psychological Association

Taras Shevchenko National University of Kyiv, Ukraine
Faculty of Psychology Department of Psychodiagnostics and Clinical Psychology

Series "Clinical Psychology: Challenges and Innovations"

CLINICAL PSYCHOLOGY AND PSYCHOTHERAPY IN THE MIRROR OF MODERNITY

I INTERNATIONAL SCIENTIFIC AND PRACTICAL CONFERENCE
24-25 October 2025, Kyiv, Ukraine

PROCEEDINGS

Kyiv
NGO "ISG"
2025

УДК=UDK 159.97/.98+615.851(082)

К 49

DOI <https://doi.org/10.56287/8285-48-7>

Київський національний університет ім. Тараса Шевченка
Факультет психології
Кафедра психодіагностики та клінічної психології

Taras Shevchenko National University of Kyiv
Faculty of Psychology
Department of Psychodiagnostics and Clinical Psychology

Серія «Клінічна психологія: виклики та інновації» започаткована у 2025 році
The series "Clinical Psychology: Challenges and Innovations" was launched in 2025

Рекомендовано до публікації Вченою радою факультету психології
Київського національного університету імені Тараса Шевченка
(протокол № 4 від 30.09.2025 року)

*Recommended for publication by the Academic Council of the
Faculty of Psychology, Taras Shevchenko National University
of Kyiv (Minutes No. 4 of 30.09.2025)*

К 49

Клінічна психологія та психотерапія у дзеркалі сучасності. І Міжнародна науково-практична конференція, 24-25 жовтня 2025, Україна, Київ : зб. матер. / Ф-т психол. Каф. психодіаг. та клініч. псих. Київ. нац. ун-ту ім. Т. Шевченка — Електрон. дан. — Київ : ГО «МНГ», 2025. — 350 с. : рис., табл., графіки — Серія «Клінічна психологія: виклики та інновації» — on-line. = **Clinical** psychology and psychotherapy in the mirror of modernity. I International scientific and practical conference, 24-25 October 2025, Kyiv, Ukraine : proceedings / Fac. Psychol. Dep. psychodiagn. & clin. psychol. T. Shevchenko Nat. Uni. Kyiv — Eelectron. Data — Kyiv : NGO "ISG", 2025. — 350 p. : illustr., tab., graph(s) — The Series "Clinical Psychology: Challenges and Innovations" — on-line.

ISBN 978-617-8285-48-7 (on-line)

У збірнику матеріалів висвітлено емпіричні засади клінічної психології, інноваційні підходи та методи психотерапевтичної роботи, а також клінічні й культурні аспекти суспільних криз. Матеріали доповідей подано в авторській редакції. Збірник рекомендовано здобувачам вищої освіти, психологам-практикам та науковцям різного фаху, що зацікавлені у напрямі клінічної психології чи психотерапії.

The collection highlights the empirical foundations of clinical psychology, innovative approaches and methods of psychotherapeutic practice, as well as clinical and cultural dimensions of societal crises. The papers are presented in the authors' original version. The proceedings are recommended for higher education applicants, practicing psychologists, and researchers from related fields who are interested in clinical psychology or psychotherapy.

УДК=UDK 159.97/.98+615.851(082)

ISBN 978-617-8285-47-0 (серія)
ISBN 978-617-8285-48-7 (on-line)

© Авторський колектив, 2025
© КНУ імені Тараса Шевченка, 2025
© ГО «МНГ», 2025

Міжнародна редакційна колегія збірника матеріалів конференції

International Editorial Board of the International Scientific-practical Conference

Голова:

Людмила Крупельницька (Київ, Україна)

Заступник голови:

Назар Яценко (Київ, Україна)

Члени:

Аннетт Лотцін (Гамбург, Німеччина)

Магдалена Хшан-Деткош (Гданськ, Польща)

Євгеній Осін (Нантер, Франція)

Мік Купер (Лондон, Сполучене Королівство)

Пол Каррола (Ель-Пасо, США)

Дафна Шарон-Максимов (Хайфа, Ізраїль)

Артем Баратиук (Київ, Україна)

Ольга Морозова-Ларіна (Київ, Україна)

Світлана Пащенко (Київ, Україна)

Альона Вавілова (Київ, Україна)

Юлія Вакуленко (Київ, Україна)

Наріман Дарвішов (Київ, Україна)

Chairman:

Liudmyla Krupelnytska (Kyiv, Ukraine)

Vice-Chairman:

Nazar Yatsenko (Kyiv, Ukraine)

Members:

Annett Lotzin (Hamburg, Germany)

Magdalena Chrzan-Dętkoś (Gdansk, Poland)

Eugeny Osin (Nanterre, France)

Mick Cooper (London, UK)

Paul Carrola (El Paso, USA)

Dafna Sharon-Maksimov (Haifa, Israel)

Artem Baratiuk (Kyiv, Ukraine)

Olha Morozova-Larina (Kyiv, Ukraine)

Svitlana Paschenko (Kyiv, Ukraine)

Aliona Vavilova (Kyiv, Ukraine)

Yuliia Vakulenko (Kyiv, Ukraine)

Nariman Darvishov (Kyiv, Ukraine)

Горбаненко Каріна Андріївна / Дударек Надія Геннадіївна.....	58
ДИСОЦІАТИВНИЙ КОНТИНУУМ ЯК ТЕОРЕТИЧНА РАМКА ДЛЯ РОЗУМІННЯ ТРАВМА-ІНДУКОВАНИХ РОЗЛАДІВ	
<i>Первинні звіти емпіричних досліджень</i>	<i>62</i>
Дарвішов Наріман Рафік огли.....	62
РЕЛЯЦІЙНІ РЕСУРСИ ПОСТТРАВМАТИЧНОГО ЗРОСТАННЯ: САМОСПІВЧУТТЯ І СОЦІАЛЬНА ПІДТРИМКА	
Капсамун Анастасія Анатоліївна	64
ВПЛИВ ІНДИВІДУАЛЬНО-ТИПОЛОГІЧНИХ ОСОБЛИВОСТЕЙ ОСОБИСТОСТІ НА ПРОЯВИ ПСИХОСОМАТОЗІВ ТА ШЛЯХИ ПСИХОТЕРАПІЇ	
Панкова Галина Шавкатівна	67
КОЛЕКТИВНА ТРАВМА ТА СУСПІЛЬНЕ ПСИХІЧНЕ ЗДОРОВ'Я: ДОСВІД УКРАЇНСЬКИХ ГРОМАД У ПРИФРОНТОВІЙ ЗОНІ	
Підручна Ангеліна Володимирівна.....	69
ПСИХОЛОГІЧНЕ КОНСУЛЬТУВАННЯ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ З ПОРУШЕННЯМИ САМОСТАВЛЕННЯ В УМОВАХ КРИЗИ	
Путнокі Ірина Олександрівна	71
МОДУЛЯЦІЯ ПСИХІЧНОГО ЗДОРОВ'Я ТИПОМ ОСОБИСТОСТІ	
Спіцина Лариса Валеріївна	74
ПСИХОЛОГІЧНЕ ЗДОРОВ'Я ТА БЛАГОПОЛУЧЧЯ УКРАЇНЦІВ ПІД ЧАС ВІЙНИ І ВИМУШЕНОЇ МІГРАЦІЇ	
Сульдїна Людмила Михайлівна / Савенкова Ірина Іванівна	77
ЗВ'ЯЗОК МІЖ ТРИВОЖНІСТЮ, ДЕПРЕСІЄЮ ТА ЯКІСТЮ СНУ У ЛЮДЕЙ З ІНСОМНІЄЮ	
<i>Оглядово-реферативні матеріали.....</i>	<i>79</i>
Бабешко Юлія Сергіївна / Коробанова Олена Леонідівна.....	79
ПІДХОДИ ДО ВИЗНАЧЕННЯ ПСИХОЛОГІЧНИХ ЧИННИКІВ ПЕРЕЖИВАННЯ САМОТНОСТІ В ПСИХОЛОГІЧНІЙ НАУЦІ	
Коваленко Алла Борисівна / Радчук Валентина Миколаївна	81
СТРЕСОСТІЙКІСТЬ ОСОБИСТОСТІ ЯК ПСИХОЛОГІЧНА ПРОБЛЕМА	
Логвиненко Лідія Ігорівна / Венгер Анна Сергіївна	84
ПСИХОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ РЕАБІЛІТАЦІЇ ПТСР В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ: ІНТЕГРАЦІЯ ДОКАЗОВИХ ПІДХОДІВ	
Лопотова Марія Ігорівна	87
ЗВ'ЯЗОК РІВНЯ АГРЕСИВНОСТІ З СЕКСУАЛЬНИМИ ВПОДОБАННЯМИ В ОСІБ РІЗНОГО ВІКУ	
Молчановська Наталія Василівна.....	89
ПСИХОЛОГІЧНІ ЧИННИКИ ПІДВИЩЕННЯ СТІЙКОСТІ ОСОБИСТОСТІ	

Логвиненко Лідія Ігорівна

Південноукраїнський національний педагогічний університет ім. К.Д. Ушинського

Венгер Анна Сергіївна

Південноукраїнський національний педагогічний університет ім. К.Д. Ушинського

ПСИХОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ РЕАБІЛІТАЦІЇ ПТСР В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ: ІНТЕГРАЦІЯ ДОКАЗОВИХ ПІДХОДІВ

За даними Всесвітньої організації охорони здоров'я (ВООЗ), психічна травматизація є глобальною проблемою, яка нерівномірно розподілена серед населення світу. Майже три чверті всіх випадків ПТСР припадають на країни з низьким і середнім рівнем доходу. Ризик виникнення ПТСР значно залежить від типу травми. Особливо високий ризик спостерігається у випадках, пов'язаних з міжособистісним насильством, зокрема сексуальним насильством у стосунках. Також досить розповсюдженим даний розлад є серед військовослужбовців, які перебувають в зонах активних бойових дій. Водночас психічне навантаження через ПТСР в суспільстві суттєво зростає у випадках несподіваної смерті близької людини. Хоча цей тип травми є досить поширеним, на індивідуальному рівні він пов'язаний із відносно низьким ризиком розвитку ПТСР.

Проблема психологічної реабілітації стресових розладів особистості в умовах воєнного стану є надзвичайно актуальною для сучасної України. Згідно з класифікацією DSM-5, до стресових розладів особистості належать гостра стресова реакція (ГСР), посттравматичний стресовий розлад (ПТСР) та розлади адаптації. ПТСР, зокрема, може розвиватися у 12–20% осіб, які зазнали або стали

свідками травматичних подій, що особливо стосується військовослужбовців, ветеранів, вимушених переселенців і цивільного населення. За даними Електронної системи охорони здоров'я, значне підвищення випадків ПТСР станом на червень 2024 року в Україні зареєстровано 27 544 пацієнти, з яких 8 888 — лише у першій половині 2024 року, що свідчить про зростання потреби у психореабілітації.

Згідно з МКХ-11, ПТСР (F43.1) характеризується як відстрочена або тривала реакція на стресову подію або ситуацію винятково загрозливого чи катастрофічного характеру, здатну викликати дистрес майже у кожної людини.

Відповідно до останніх досліджень, які були зазначені в уніфікованому клінічному протоколі первинної та спеціалізованої медичної допомоги "Гостра реакція на стрес. Посттравматичний стресовий розлад. Порушення адаптації" (УКПМД), поширеність посттравматичного стресового розладу (ПТСР) в Україні варіюється від 11.1% до 50.8%, а комплексного посттравматичного стресового розладу (КПТСР) — від 9.2% до 14.6%, залежно від методології та періоду проведення дослідження.

Основними базовими симптомами посттравматичного стресового розладу та гострої стресової реакції є:

* Повторне переживання травматичної події у теперішньому часі проявляється не просто у спогадах, а у відчуттях, наче подія відбувається знову тут і зараз.

* Свідоме уникнення будь-яких нагадувань, які можуть викликати повторне переживання травматичного досвіду.

* Стійке відчуття підвищеної небезпеки, що проявляється, зокрема, у постійній настороженості або сильній реакції здригання на подразники, такі як несподівані звуки.

Михайлов Б.В. в своїх наукових дослідженнях також зазначає, що при ПТСР спостерігаються характерні облігаторні симптоми такі як: нав'язливі спогади (наприклад, яскраве короточасне повторне переживання травматичної події, так звані "flashback" або нічні жахи); інтрузивні сновидіння; недиференційована тривога; відчуття повторного переживання психотравмуючої ситуації, яке потрібно розмежовувати від феномена "deja vu"; гострий психологічний дискомфорт у стресових ситуаціях, що нагадують або асоціюються з первинною травмою; психомоторне недиференційоване збудження та емоційне пригнічення (Михайлов та ін., 2014).

Ключова відмінність між гострою реакцією на стрес (ГРС) і посттравматичним стресовим розладом (ПТСР) у класифікаціях МКХ-10-СМ, DSM-V і МКХ-11 полягає в тривалості періоду, що минув від моменту травматичної події. Розвиток ПТСР часто спостерігається після етапу ГРС або після латентного періоду, тривалість якого може варіюватися від кількох тижнів до шести місяців, а у поодиноких випадках – навіть до кількох років.

Павлик Н.В. в своїх працях зазначає, що реабілітація являє собою комплекс скоординованих заходів медичного, психологічного, соціального і педагогічного характеру. Її мета полягає у відновленні здоров'я, психологічного стану і здібностей до виконання фізичних функцій у людей, які втратили ці можливості внаслідок хвороби чи травми (Павлик, 2019).

Психологічна реабілітація військовослужбовців із діагностованим посттравматичним стресовим розладом може здійснюватися в межах широкого спектра психотерапевтичних підходів. До них належать психофізіологічний і психоаналітичний напрями, трансперсональна та поведінкова терапія, інтеракціоністський і когнітивний підходи, гештальт-терапія, транзакційний аналіз, гуманістична та екзистенціальна терапії, логотерапія, реконструктивна терапія, а також арт-терапія.

Водночас, згідно з протокольними рекомендаціями з надання психологічної допомоги при ПТСР, як основні немедикаментозні методи доцільно застосовувати травмофокусовану когнітивно-поведінкову терапію (ТФ-КПТ) та десенсибілізацію і репроцесинг рухами очей (EMDR), які мають найбільш переконливі докази ефективності за багатьма дослідженнями. ТФ-КПТ проводиться індивідуально: пацієнтам із гострою реакцією на стрес рекомендують від 5 до 10 сеансів, а пацієнтам із ПТСР — від 8 до 12, залежно від часу початку терапії та її ефективності. За потреби кількість сеансів може бути збільшена (до 10 додаткових сеансів або до 5 групових занять), якщо спостерігаються ознаки формування хронічного ПТСР із специфічними

змінами особистості та труднощами у соціальній адаптації, зважаючи на ефективність обраного підходу та момент початку терапії.

Важливо зазначити, що травмофокусовані втручання не слід розпочинати раніше, ніж через два тижні після травматичної події. У випадках, коли симптоми не зменшуються за допомогою зазначених методів, варто розглянути застосування інших психотерапевтичних підходів або втручань, які не орієнтовані безпосередньо на травму, а також можливе введення фармакотерапії чи засобів психологічної корекції.

Арне Гофман у своїй книзі "EMDR терапія наслідків психотравми" виокремлює кілька переваг методу EMDR і це: ефективність, гнучкість, швидкість, неінвазивність, відсутність необхідності в медикаментах. Метод EMDR включає вісім фаз – збір анамнезу, підготовка, оцінка, десенсибілізація, установка позитивної

установки, сканування тіла, завершення та повторна оцінка результатів (Гофман, 2017).

Реабілітація ПТСР у воєнних умовах має ґрунтуватися на інтеграції доказових підходів із пріоритетом травмофокусованої КПТ та EMDR у межах поетапної моделі. Травмофокусовані втручання доцільно розпочинати не раніше ніж через два тижні після травми, з індивідуалізацією тривалості й формату допомоги та можливим розширенням програми за ознак хронізації. Така стратегія забезпечує належний баланс ефективності, безпеки й доступності та формує підстави для уніфікації алгоритмів і системного моніторингу результатів. Перспективи подальшого розвитку полягають у поглибленні стандартів і маршрутів допомоги з урахуванням культурного контексту, розбудові системи підготовки та супервізії фахівців і масштабуванні телемедичних та групових форматів.

Список використаних джерел: 1. Гофман, А. (2017). EMDR-терапія наслідків психотравми. Свічадо.; 2. Михайлов, Б. В., & Чугунов, В. О. (2014). *Посттравматичні стресові розлади*. ХМАПО; 3. Міністерство охорони здоров'я України. *Уніфікований клінічний протокол первинної та спеціалізованої медичної допомоги "Гостра реакція на стрес. Посттравматичний стресовий розлад. Порушення адаптації"*; 4. Павлик, Н. В. (2019) *Психологічний супровід військовослужбовців, спрямований на психологічну реабілітацію постстресових психічних розладів*. Київ.